

บทคัดย่อ

โครงการการถ่ายทอดความรู้ทรัพยากรเข้าสู่ท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาจิตวิสัยชุมชนบ้านถ้ำลอดและบ้านเมืองแพม อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีเป้าหมายให้ประชาชนในท้องถิ่นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรู้จักตนเอง และคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมใกล้ชุมชน โดยสามารถวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากการแสวงหาการส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมทั้งกำหนดแผนกลยุทธ์หรือจิตวิสัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรถ้ำ และทรัพยากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนของตนได้

คณะผู้วิจัยได้ใช้เวลาทั้งสิ้น 10 สัปดาห์ ของกระบวนการถ่ายทอดความรู้ทรัพยากรถ้ำอย่างเป็นขั้นตอน คือ 1) จำแนกกลุ่มเป้าหมายของผู้เข้าร่วมรับการถ่ายทอดความรู้ และบทบาทที่คาดหวัง 2) กำหนดตัวชี้วัดที่แสดงถึงสัมฤทธิ์ผลของการเรียนรู้ 3) จัดทำคู่มือและสื่อวิทัศน์ 4) ดำเนินการวางแผนการถ่ายทอดความรู้ 5) ดำเนินการถ่ายทอดความรู้และการกำหนดจิตวิสัย 6) ประเมินผลสัมฤทธิ์แบบมีส่วนร่วม และ 7) สรุปผลการดำเนินงาน

จากดำเนินการถ่ายทอดความรู้ครั้งนี้ ได้ผลการดำเนินการที่น่าสนใจ 7 ข้อ คือ 1) มีการเปลี่ยนแปลงกลุ่มเป้าหมายจากที่กำหนดไว้แต่เดิม 60 คน เหลือเพียง 45 คน ซึ่งสะท้อนถึงความไม่แน่นอนของผู้ที่ต้องการเข้าร่วมงานครั้งนี้ 2) การออกแบบทดสอบความรู้ ยังมีความไม่ชัดเจนของการตั้งคำถามในบางข้อและไม่มีการจัดหมวดหมู่ความรู้ ซึ่งอาจสร้างความสับสนให้กับผู้ตอบแบบทดสอบ 3) การปรับเปลี่ยนกำหนดการถ่ายทอดความรู้เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงยอดของจำนวนผู้ร่วมงาน และผู้ร่วมงานบางคนเข้าร่วมกระบวนการไม่สม่ำเสมอ นอกจากนี้ มีการปรับสมุดบันทึกด้วย เพราะมีความซ้ำซ้อนของตารางบันทึกข้อมูล และจากผลกระทบของการเปลี่ยนกำหนดการ 4) เนื้อหาของการถ่ายทอดความรู้ทั้งหมด มีปริมาณมากเกินไปสำหรับผู้ร่วมกระบวนการต่างๆ สามารถรับได้ ภายในระยะเวลา 3 วัน และระยะเวลาดังกล่าวอาจยาวนานเกินไปสำหรับผู้ที่มีงานทำ 5) การพัฒนาจิตวิสัยส่วนใหญ่ อยู่ในรูปของแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ชาวบ้านเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาอื่นๆ มากกว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรถ้ำในขณะนี้ 6) กลไกการจัดการของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยยังขาดการประสานงานกันอย่างเป็นระบบ ผู้ประสานงานระดับจังหวัด หรือ Node กลับรับภาระเป็นผู้ประสานงานวิจัยต่างๆ ระหว่างสำนักงานส่วนกลางและภูมิภาค ซึ่งเกินความสามารถของ Node และ 7) โครงการถ้ำสามารถเชื่อมโยงกับโครงการอื่นๆ ที่เกิดจากการร่วมคิดร่วมสร้างของชุมชนต่างๆ ในลักษณะของนักวิชาการจากส่วนกลางที่ร่วมงานวิจัยกับชาวบ้าน เพื่อสร้างเสริมทักษะการทำงานวิจัยให้แก่นัก

คำหลัก: การถ่ายทอดความรู้, ทรัพยากรถ้ำ, บ้านถ้ำลอด, บ้านเมืองแพม, ปางมะผ้า, แม่ฮ่องสอน

Abstract

Project of knowledge transfer of cave resource to local community for research question development of Ban Thamlod and Ban Muangpam, Amphoe Pangmapa, Mae Hong Son province aims to strengthen local stakeholders to learn themselves and to value their resource in communities. Moreover, the stakeholders can analyze and evaluate impacts of tourism promotion to their environment and resource in communities. Then they can determine strategic plans or research questions in environmental, cave and other related resources management.

The research team spent 10 weeks to do a process of knowledge transfer of cave resource as follows: 1) identify target groups and their expected roles, 2) determine parameters of learning success, 3) create handbooks and video tape, 4) do a field survey and plan a learning process, 5) run a learning process and determine research questions, 6) evaluate participatory learning success, and 7) conclude the project outcomes.

There are 7 interesting outcomes from the knowledge transfer – 1) the number of participants reduced from 60 to 45 people reflecting the skepticism of participants, 2) in the perception test, there was some unclear and unorganized questions which may confuse participants, 3) the inconstant program happened all the time due to the changeable participants, 4) knowledge contents were too much to the participants could take within 3 days and time duration was too lengthy to the working people, 5) most research questions were community development showing that other problems were more important than cave problems, 6) management mechanism of the TRF is not well-organized affecting over workload for the coordinator in the province (Node), and 7) cave project could link to other projects created by local community which will be enable researchers and local people to work and to enhance research skill together.

Keywords: Knowledge transfer, Cave resource, Ban Thamlod, Ban Muangpam, Pangmapa, Mae Hong Son